

Економічна свобода та національний суверенітет

Суверенітет держави – це верховенство, самостійність, повнота і неподільність влади в певній державі в межах її території, а також незалежність і рівноправність країни у зовнішніх відносинах.

Держава – це суверенна політико-територіальна організація влади певної частини населення в соціально неоднорідному суспільстві, що має спеціальний апарат управління і примусу.

За формами державного правління розрізняють **монархію** і **республіку**. Республіка, в свою чергу, може бути *парламентською, президентською* та *змішаною*.

За формою державного устрою розрізняють просту (**унітарну**) та складну форми. Складні форми поділяються на **федерацію, конфедерацію** та **імперію**.

Ознаки національного суверенітету визначають здатність суспільно-господарської системи до самоорганізації, до реалізації себе як суб'єкта міжнародних рівноправних партнерських, господарських та інших зв'язків.

До них належать:

- суверенітет і недоторканість території державного утворення;
- суверенітет законотворчості та чинності правових актів на державній території;
- суверенітет національної внутрішньої і зовнішньої політики;
- суверенітет суспільно-культурної ідеології;
- суверенітет господарської діяльності.

Автономія – самоуправління, форма організації керування країною чи регіоном, за якої вони мають певні права та можливості прийняття відносно самостійних рішень.

Економічна свобода – широта економічної поведінки суб'єктів господарювання при виборі форм власності та сфери докладання своїх зусиль, здібностей, знань, професії, способів розподілу доходів, споживання матеріальних благ. Економічна свобода передбачає вільний вибір діяльності, залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької діяльності майна та коштів юридичних осіб і громадян; самостійне формування програми діяльності та вибір постачальників і споживачів виготовленої продукції.

Вона включає наступні елементи:

- встановлення цін у відповідності до законів ринку та економічної доцільності;
- вільний найм працівників, залучення і використання матеріально-технічних, фінансових та природних ресурсів, використання яких не заборонено або не обмежено законодавством;
- вільне використання прибутку, що залишається після сплати податків та штрафів;

- самостійне здійснення підприємцем (юридичною особою) зовнішньоекономічної діяльності з використанням належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

Формою реалізації економічної свободи є **національна самоорганізація суспільства** – конституційно і державно самоорганізована спільнота (громада) на основі єдиної національно-демократичної ідеології титульної нації і національних меншин, самодостатньої, соціально орієнтованої економічної системи, сповідування принципів загальнолюдських цінностей, добробуту і захисту громадян.

Проблематика національної економіки є важливим чинником розбудови національно-демократичної правової держави і створення самодостатньої національно-економічної системи. Адже позитивні зрушення у державотворенні й економічному зростанні здатні забезпечити професійно підготовлені, патріотично налаштовані кадри.

Суспільні процеси в будь-якій країні визначають особливості системи суспільно-політичних, соціальних, економічних знань. Загалом систему суспільно-політичного, соціального, економічного мислення в Україні відображає структура політичних сил, яку спрощено можна подати за такою схемою:

– *праві політичні сили* – сформовані на ідеях національної демократії, які переважно є прихильниками радикальних економічних і державотворчих реформ;

– *центристські політичні сили* – об'єднані на ідеях соціальної демократії, виступають прихильниками еволюційних економічних і соціальних перетворень;

– *ліві політичні сили* – сповіднують ідеї побудови економічної системи на суспільній власності, колективному суспільному господарстві тощо.

На межі XX-XXI століть дія цих сил у суспільстві зрівноважена, але консенсусу щодо принципів побудови вискоєфективної економічної системи в Україні вони не дійшли. Аналіз полеміки українських економістів може навести на думку, ніби Україна – перша і єдина країна, яка зіткнулася зі складнощами створення ринкової системи. Десятки країн намагаються розв'язувати аналогічні проблеми: високу інфляцію, приватизацію, відкриття зовнішніх економічних кордонів, ліквідацію планової системи; створюють власні економічні теорії для організації національних економічних систем. Як засвідчує їх досвід, виробництво, раціональне використання ресурсів, ефективна економічна політика держави неможливі без надійного і послідовного ринкового реформування на основі теорії національної економіки. Її основою є вчення про економічну систему країни як самодостатню господарську систему, здатну до саморозвитку завдяки власному виробництву і торгівлі з іншими країнами.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Пік”, 2009. – 548 с. : іл.

2. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл.

3. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.

4. Яковенко Р. В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.

5. Яковенко Р. В. Державне регулювання економіки : конспект лекцій / Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 40 с. : іл.

6. Заблоцький Б. Ф. Перехідна економіка : посіб. / Заблоцький Б. Ф. – К. : ВЦ „Академія”, 2004. – 512 с. (Альма-матер).

7. Заблоцький Б. Ф. Розміщення продуктивних сил України : Національна макроекономіка : посіб. / Заблоцький Б. Ф. – К. : Академвидав, 2003. – 368 с. (Альма-матер).

Р. В. ЯКОВЕНКО,

к.е.н., доцент